

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a parenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre 6 „</p>	<p>Szerkeszti : DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző. Főmunkatárs : Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, Károly-körút 19.</p>
---	---	---

Tartalom: A közjegyzőség reformjához. — Kérdések az örökösödési eljárás köréből. — A földbirtok mozgósítása. — Felsőbíró-sági határozatok. — Szemle.

A közjegyzőség reformjához.

Az a mozgalom, mely a kir. közjegyzői karban intézményünknek annyira szüségessé vált reformja dolgában megindult, számos, régen panaszolt viszás körülményt világított meg, melynek tarthatatlansága nemcsak karunk létérdekében, hanem jogéletünk általános érdekei szempontjából is, sürgős és gyökeres orvoslást követel.

A közjegyzői törvények és az örökösödési eljárás kívánatos módosítására nézve több hivatott oldalról terjesztettek elő alaposan megokolt javaslatot. Az ezek során felmerült jogos kívánalmak közül ezúttal csak ahhoz az egyhez kívánok hozzászólni, mely a hivatalos, szabadalmazott zugírászokodásra, más szavakkal: a községi és körjegyzők hirhedt „magánműködésére“ vonatkozik.

Eddigi kormányaink legtöbbje, amilyen csekély érzéket és jóindulatot tanusított a közjegyzői intézmény annyira szükséges fejlesztése iránt, ép oly mértékben élt azzal az átlátszó politikával, hogy a községi jegyzők anyagi érdekeinek feltünően buzgó, szinte atyáskodó felkarolása és zugírászai működésük törvényes szentesítése útján, azoknak a közigazgatásra hivatott tényezőknek korteszolgálatait a maga számára, ámdo a kir. közjegyzők létérdekeinek rovására, biztosítsa.

Ez a kormánypolitika természetesen még csak növelte a hatóságilag szabadalmazott zugírászoknak amúgy is eléggé aggressiv

önérzetét — melyről mi vidéki közjegyzők eleget mesélhetünk — és addig is már szinte tűrhetetlenné vált, a jogbiztonságot veszélyeztető s károsító garázdálkodását. Az a kormánypolitika valósággal biztosította a kontárkodó pergyarak felvirágzását.

Akképen felbátorítva és olyan hathatós szervezkedéssel, melyet karunk méltán irigyelhet tőlük, a községi jegyzők most már erélyesen fokozott követelésekkel és a bizonyos étvágygyal, mely evés közben jön meg, folytatják tevékenységüket. Azt a tevékenységet, mely eddig is arra irányult, hogy a zugírászkodó „magánmunkálkodást“ első sorba helyezve, közigazgatási teendőik ellátását, tehát tulajdonképeni hivatásukat, melyért állandó és tisztességes dotációban részesülnek, csak mellékfoglalkozásnak tekintik és a megfélemlítésnek s gyötrésnek legleleményesebb eszközeivel kényszerítik magukhoz a kuruzslásuknak kiszolgáltatott s a közjegyzői intézmény nyújtotta előnyök tekintetében még mindig tájékozatlan népet, és minősítés, ellenőrzés s felelősség nélkül ugyan, de magasabb díjszabás alapján — sőt egyik-másik hatóság, jelesül árvaszék jóakarató támogatásával — diadalmasan versenyeznek a kir. közjegyzőkkel, akiktől eddig jóformán csak a névalírás-hitelesítéseket és az ingyenhagyatékot nem sikerült még elkaparítaniok.

A jelenleg parlamentmentesen uralkodó belügyminister is, a jubiláló „Országos jegyzői egyesület“ elnökéhez intézett legutóbbi, nyilvánosságra jutott levelében lelkes szavakkal ünnepli, helyesli és bátorítja a községi jegyzők fentvázolt „ténykedését“. (Mellesleg szólva: ugyanaz a minister úr azóta, bűnvádi feljelentések kapcsán, több jegyzői egyesületet oszlatott fel, mert ezeknek a hálás tagjai elhatározták, hogy mindenkit bojkottálnak, aki a kormány rendeleteit végrehajtja.)

Ezután a jellemző kitérés után javaslatom rövid kifejtésére térek át.

A törvényhozó és a végrehajtó hatalomnak mindazok a tényei, melyek a községi jegyzők érdekében történtek, következetesen s a régi recipe szerint, a „közérdek“ ismert köpenykéjével takaróztak.

A „nép érdekében“, állítólag kényelem és olcsóság szempontjából történt az, hogy a jegyzőt a közigazgatási természetű magánmunkálatok teréről még a jogi természetűekre is rászabadították.

Hát ami az „olcsóságot“ illeti, a „Kir. közjegyzők közlönyé“nek legutóbbi száma is szolgált díszes példákkal arra nézve, hogy

a jegyzők díjszabása általában milyen nagylelkűen haladja meg a kir. közjegyzők díjszabását és arra nézve is, hogy egyes községi jegyző urak milyen bevallott (és be nem vallott!) honoráriumokat szednek az általuk kezelt és mindenféle basáskódásuknak kiszolgált felektől, még pedig olyan „magánmunkálatokért“, melyekért később a klienseknek igen sokszor még nagyon szép perköltségeket is kell fizetniök.

Ami pedig a kényelmet illeti, hát ez is vajmi gyöngé argumentum, mert egyrészt a vidéki köznép csaknem hetenkint bejár a nagyobb centrális helyekre, másrészt, a mai olcsó s gyors közlekedés mellett, aránylag kevés olyan kisebb község van, melyből bajosabb lenne a közjegyzői székhelyekre bejutni.

Amde ha vannak is olyan félreeső helyek, melyeknek a lakosságára nézve méltányos könnyítést jelent, ha ügyes-bajos dögát — már úgy, ahogy — a községi jegyző láthatja el, valóságos nonsens az, hogy a közjegyzői székhelyeken és az ezekhez közel eső községekben is, melyeknél a fentebbi „szempontok“ elesnek, a községi jegyző a kir. közjegyző hatáskörébe belekontárkodjék.

A karunk kebelében eddig felmerült reformeszmék megvalósítása bizonyára a csekélyebb jövedelmű közjegyzők helyzetén is segítene, de ezekre nézve igazán életbevágó és egyszersmind logikusan javító újítást az jelentene, ha a közjegyzői székhelyeken és ezektől — mondjuk — 25 kilométernél távolabb nem eső községekben a községi jegyzőknek és körjegyzőknek ne lenne szabad jogi magánmegbízásokban eljárniok.

A törvényhozás és a kormány kétségkívül találnának módot, hogy azokat az amúgy is tisztességesen fizetett jegyzőket, akikre a mondott intézkedés vonatkoznék, megfelelően kárpótolják. — A közjegyzői székhelyeken a többnyire jól javadalmazott községi jegyzők amúgy sem szorulnak az illetén kárpótlásra.

Annyi bizonyos, hogy a javasolt intézkedésnek az az előnye is meg volna, hogy legalább akadnának községek, amelyekben a jegyző a közigazgatási feladatokat hajlandó is, képes is lenne rendszeresen elvégezni. Ez pedig valódi közérdek. És közérdek az is, hogy azokon a helyeken nem lesz annyi értelmetlen és érvénytelen, annyi zavart és kárt okozó okirat és beadvány, mint eddig és így a hivatalos zugírászat nem fogja a jogrendet állandóan veszélyeztetni.

Dr. Szécsi Ferencz
hatvani kir. közjegyző.

Kérdések az örökösödési eljárás köréből.

(Folytatás.)

II. Minden perenkívüli eljárásnak egyik leglényegesebb kelte a gyorsaság. Különösen áll ez a hagyatéki ügyek lebonyolítására, ahol arról van szó, hogy az örökhagyó helyébe lépett örökös az örökhagyó elhalálása által megakadt szabad rendelkezést az örökhagyó után maradt, de most már saját vagyoni felett mielőbb elnyerje. Mások esetleges igényei érdekében ezen szabad rendelkezés elnyerését bizonyos határidőkhöz köti helyesen minden örökösödési eljárási törvény és így az 1894:XVI. t.-cikk is (74. és 100. §-ok), de ezek betartásával, egyébként kell, hogy lehetőleg minden időmulasztás nélkül jusson az örökös örökjogának azon hatósági elismeréséhez, mely — hagyatékatadó végzés vagy örökösödési bizonyítvány — szükséges ahhoz, hogy az örökséget képező vagyoneértékek, nevezetesen az ingatlanok vagy letétben levő pénz, értékpapírok stb. felett szabadon rendelkezessék.

Ezen szempontból okvetlen szükséges tehát, hogy a hagyatékatadó végzés és az örökösödési bizonyítvány, ha annak rendelkezéseivel ellentétes igény vagy érdek tényleg nincsen, mielőbb jogerőre emelkedhessék.

A jogerőre emelkedés előfeltétele, a *kézbésítés* tekintetében már most, az örökösödési bizonyítványra nézve világosan és kételyt kizáróan intézkedik a törvény 102. §-a, midőn azt „az örökösöknek, utóörökösöknek, a köteles részre jogosítottaknak, az ingatlan hagyományosának, esetleg utóhagyományosának és az örökhagyó özvegyének“ rendeli kézbesíteni.

Az aránytalanul gyakoribb és így sokkal nagyobb jelentőséggel is bíró hagyatékatadó végzést azonban a törvény 75. §-a kifejezett felsorolás nélkül csupán általánosságban „az összes érdekeltnek, és ha kiskorú vagy gondnokság alatt álló személy van érdekelve, az egyezséget jóváhagyó gyámhatóságnak“ rendeli kézbesíteni.

A törvény ezen nem határozott rendelkezése a gyakorlatban kezdettől fogva folytonos controversiákra ad alkalmat a tekintetben, hogy kit kell *érdekeltnek* tekinteni és az eredmény ma is csak az, hogy bíróságoként, sőt ugyanazon bíróságnál az érdekelt felek közbenjárásához képest esetenként is különböző az eljárás a hagyatékatadó végzés kézbesítése körül.

Rendszerint a bíróságok egyáltalán nem vizsgálják közelebbről, kit kell a hagyatéki eljárásnál az azt szabályozó törvény rendelkezéseinek és alapelveinek megfelelően „érdekelt“-nek tekinteni, hanem kézbesítik a hagyatékatadó végzést derűre-borúra mindenkinek, akinek neve a tárgyalási jegyzőkönyvben vagy más ügyiratban előfordul.

*

Nevezetesen kézbesítik az eljárás során jelentkezett *hitelezőknek*. És pedig nemcsak azoknak, akiknek a 3. § 3. pontja értelmében jogukban áll az örökösödési eljárás kérelmezése, hanem minden, akár örökhagyói, akár örökös hitelezőnek, aki követelését az eljárás folyamán a bírósághoz intézett beadványban bejelentette. Reméljük, ennek a gyakorlatnak véget vet a kir. Curianak f. é. szeptember hó 27-én 7504/1905. sz. a. hozott és lapunk múlt számában 298. sorsz. alatt közölt határozata, mely kimondja, hogy „a hagyatéki eljárás folyamatba tételének kérelmezésére jogosított hitelező a hagyatékatadó végzés ellen jogorvoslattal nem élhet“. Mert eszerint csak világos, hogy annak, aki jogorvoslattal úgy sem élhet, nem is kell kézbesíteni a végzést, miután a kézbesítésnek az a jelentősége, hogy a jogorvoslati határidőnek a kézbesítéstől számított eltétele előtt a végzés jogerőre nem emelkedhetik.

A kir. Curia fentidézett határozatában befoglalt az az elvi kijelentés pedig, hogy sem az örökhagyó, sem az örökös hitelezője és pedig a 3. § 3. pontja szerint qualificált hitelező sem tekinthető a hagyatékatadó végzés körül érdekeltnek, teljes mértékben megáll. Az örökhagyó hitelezőjének jogos érdeke csak az, hogy a hagyatékat leltározassék, eziránt intézkedik tehát a 36. § c) pontja. De követelésének érvényesíthetésére semmi befolyással nincs az, hogy a hagyatékat hogyan és kinek adatott át, mert az örökös ügyis csak a hagyatékkal vagy annak erejéig felel. Az örökös hitelezője pedig csak, ha a tkvi rendtartás 74. §-a alapján a hagyatéki ingatlanra feltételes zálogjogot nyert, bír. érdekekkel és csakis a hagyatéki eljárás megindítása és lebonyolítása iránt, amiről a 3. § 3. pontja intézkedik, ellenben arra, hogy az illető ingatlan tényleg az ő adósára háruljon, semmiféle befolyást nem gyakorolhat és azt, hogy az ő adósa lemondjon, sem akadályozhatja meg mai jogrendünk szerint, ennél fogva tehát a hagyatékat-átadás körül elismert és érvényesíthető érdekekkel nem bír, jogilag „érdekelt“-nek nem tekinthető.

*

Nem dönthető el azonban hasonló határozottsággal az a kérdés, vajjon kézbesíteni kell-e a hagyatékátadó végzést a végrendeleti *hagyományosoknak*? Pedig rendszerint itt bír fontossággal a 75. § helyes értelmezése, mert a gyakran igen nagyszámú hagyományosoknak, különösen pedig a különféle, a végrendeletben gyakran nem egészen határozottan megjelölt egyleteknek stb. való kézbesítés néha hónapokig is késlelteti a hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedését.

Az ingatlan hagyományosától, aki az egész eljárásban körülbelül az örökösrel egyenlő elbánásban részesül és akinek érdekeltége ennélfogva vitás sem lehet, eltekintve is, nem tagadhatni, hogy a hagyományosok egyáltalán a hagyaték átadása körül elismert érdekekkel bírnak. Mert azon anyagi jogszabály daczára, hogy a hagyomány egyszerű követelési jog, mely az örökösrel szemben a törvény rendes útján érvényesítendő, az örökösödési eljárás mégis a hagyományos ezen követelési jogát különleges elbánásban részesíti, midőn 82. §-a azt a hagyományos kérelmére a hagyatéki ingatlanra való zálogjogi bekebelezéssel, sőt veszélyeztetés esetében a létben lévő készpénz vagy értékpapírok visszatartásával biztosítani rendeli, kivéve, ha ezen biztosítást maga az örökös kizárta.

De bizonyos eszerint az is, hogy a hagyományos érdekeltége csakis a *biztosítás* kérdésében áll fenn, ellenben egyébként az átadás körül elismert érdekekkel nem bír és az átadó végzés egyéb intézkedései ellen ép oly kevéssé élhet jogorvoslattal, mint bármely más hagyatéki hitelező.

Ebből pedig az következik, hogy az átadó végzést a hagyományosoknak csak akkor kell kézbesíteni, ha hagyományaik biztosítása egyáltalán még szóba jöhet és e tekintetben a végzés intézkedést tartalmaz. Ellenben nincsen értelme a kézbesítésnek akkor, — és épen ez igen gyakran előforduló és olyan eset, melyben a nagyszámú hagyományosoknak való kézbesítés igazán visszásnak látszik, — amikor az előző eljárás folyamán a hagyományok kifizetve, az erről kiállított bizonyító erejű okiratok a hagyatéki bírósághoz bemutatva lettek s így természetesen azok biztosításáról a végzésben többé szó nincsen, a hagyományosoknak pedig egyáltalán minden igénye és érdekeltége megszűnt. A kifizetéssel ugyanazon tekintet alá esik, mikor a hagyományosoknak a bírói létben lévő készpénzből való közvetlen kiutalása vagy a felosz-

tással megbízott kir. közjegyző által leendő közvetlen kifizetése iránt történt megállapodás és az átadó végzés ily értelemben intézkedik.

Mégis a gyakorlatban azt látjuk, hogy a bíróságok a hagyatékátadó végzést a hagyományosoknak kézbesítik minderre való tekintet nélkül. Ragaszkodnak tehát a 75. § betűjéhez, ahhoz, hogy a hagyományos in thesi „érdekelt“ és nem vizsgálják, hogy ez az érdekeltég mire terjed ki és in concreto fennáll-e még? Elvértve akad bíróság, mely nagyon is flagrans esetben ezen a formalismuson igyekszik túltenni magát. Így az „Ügyvédek Lapja“ 1904. évi 50. számában közöltetik egy eset, melyben az örökös kérelmére egy budapesti járásbíróság eltekintett az átadó végzésnek a hagyományosoknak való kézbesítésétől, azért, mert a hagyományosok kifizetéséről szóló nyugták közjegyzőileg hitelesítve voltak és így megfeleltek a 66. § rendelkezéseinek, mely esetben pedig „az ilyen jogosított az örökösödési eljárás során nem jön figyelembe“ többé, tehát az átadó végzés sem kézbesítendő neki. A 66. § ezen értelmezése azonban nyilván téves, mert nem hisszük, hogy a hitelesített iratban lemondó, vagy ha nem volt hitelesítve a lemondó irat, az ismételve megidézett *örökösnek* nem kellene kézbesíteni a végzést és nevezetesen, ami pedig evvel együtt jár, az ilyen örökös felfolyamodása a limine visszautasítandó volna!

Tehát nem a 66. § idevonásával és épen közjegyzőileg hitelesített kielégítési nyilatkozatok megkövetelésével, hanem esetről-esetre való megállapításával annak, hogy az illető hagyományos *érdekeltnek tekinthető-e még*, vagyis a 75. § helyes értelmezésével kellene a bíróságoknak mindenkor eldönteni, hogy a hagyatékátadó végzést kézbesítsék-e és nevezetesen mellőzni a kézbesítést akkor, ha a hagyomány kifizetése a Polg. Törvk. rendt. 167. §-ának megfelelő okirattal bizonyítva van, avagy a bírói kiutalás vagy a közjegyző általi kifizetés elrendelése által, vagy egyébként a biztosítás szüksége és ezzel a hagyományos minden érdekeltége végkép megszűnt.

*

III. Pótleltározásnak vagy póttárgyalásnak szüksége az örökösödési eljárás folyamán, a dolog természeténél fogva, felmerülhet s erre a törvényben (50. § 1. bek., 72. § 1. bek., 84. § 2. bek.) is találunk vonatkozásokat. A leltárból valamely vagyontárgy vagy tartozás kimaradt; időközben valamely ingatlan eladtván, helyette

a vételár állítandó leltárba stb. — a leltár megfelelően pótlendő. A gyámhatóság a megállapodásoknak bizonyos kérdésekre való kiterjesztését kívánja vagy a kötött egyezséget nem hagyja jóvá és módosított egyezés megkísérlését szorgalmazza; a bíróság bizonyos meg nem oldott és az átadást akadályozó kérdések eldöntését rendel el; a felek a bírói végzés meghozatala előtt egyértelműleg valamely változtatást kívánnak stb. — póttárgyalás tartandó. A póteljárásnak egy specialis esete továbbá az, mikor a megindított örökösödési per befejezése után, az annak eredményéhez képest leendő átadás előtt, bizonyos okokból még az abbanmaradt örökösödési eljárás folytatása, póttárgyalás szükséges (88. §).

Mindez még egy és ugyanazon örökösödési eljárás keretén belül történik

Amint azonban az átadó végzés meghozatott és jogerőre emelkedett, az örökösödési eljárás be van fejezve. Mindazonáltal ezután is felmerülhet a szüksége annak, hogy ugyanazon örökösödési eljárás után másod-, sőt több ízben is tartassék örökösödési eljárás. Nevezetesen akkor, ha valamely új, a leltárba fel nem vett hagyatéki vagyontárgy kerül fel, természetesen az eset konkrét körülményeitől függően, vajon az eredeti egyezés erre is kiterjed, vagy újabb egyezés létesítendő-e, ennek megállapítása képezvén épen az új örökösödési eljárás tárgyát. Elrendelendő ez az újabb örökösödési eljárás a 2. § eseteiben hivatalból, ha a hagyatéki bíróság az újabb vagyontárgyról akár hivatalból, akár a gyámhatóság vagy a felek bejelentése alapján tudomást vett és elrendelheti a felek kérelmére, akik ezt rendszerint természetesen csak akkor fogják kérelmezni, ha magánúton még nem egyezhetnek, vagy oly vagyontárgyról — ingatlanról vagy letétben lévő értékről — van szó, melynél a külön átadásra okvetlen szükség van.

Az ilyen újabb örökösödési eljárást a gyakorlatban „pótörökösödési eljárásnak“ szokás nevezni, melynek szüksége esetleg felmerülhet más, mint a fentjelzett okból is. Az 1894 : XVI. t.-cikk azonban „pótörökösödési eljárást“ nem ismer, ami természetes is, mert amint fentebb jeleztük is, nem is pót-, hanem egyszerűen ugyanazon örökösödési utáni újabb örök. eljárásról van szó, melyre pedig a törvény összes rendelkezései változatlanul állanak.

De nem tartalmaz az 1894 : XVI. t.-cz. rendelkezést arra nézve sem, hogy mikor van helye ilyen újabb örök. eljárás elrendelésének ugyanazon örökösödési utáni? Ez tehát oly kérdés, mely a jog

alkalmazására van bízva s tudunkkal e tekintetben a gyakorlatban nem is igen merült fel mindeddig nehézség vagy controversia.

A „Jog“ f. évi 33. számában közölt esetből tudomást vehetünk azonban arról, hogy akad bíróság, sőt épen felsőbíróság, mely ilyen „póteljárást“ elrendel oly esetben, mikor annak egyáltalán helye nincs s annak megtartása egyenesen az örökösödési eljárás alapelveibe ütközik. Az eset röviden az, hogy az örökösök eredetileg a hagyatéki ingatlanok tényleges felosztásában megállapodtak, erről hagyaték. jkv. is vétetett fel, osztályos egyezés és vázrajzok készültek. A gyámhatósági jóváhagyás megtagadása folytán megtartott újabb tárgyaláson azonban az örökösök a korábbi egyezés mellőzésével, a hagyatéknek törzsenként és fejenként egyenlő arányban való átadását kérték. Ennek gyámhatósági jóváhagyása után, a hagyatékátadó végzés ily értelemben meghozatott, *jogerőre emelkedett és a telekkönyvi hatóságnál jogerősen fogantatott.*

Egy félévvel reá az örökösök póttárgyalás elrendelését kérik azon az alapon, hogy ők nem hányadokban bírják az ingatlanokat úgy amint azok átadottak és nevükre irattak, hanem mindegyik örökös tényleg azon ingatlant birtokolja, mely őt az eredeti felosztási terv szerint megillette. A járásbíróság a kérelmet elutasítja, a kir. tábla azonban a póttárgyalást elrendeli, „mert az örökösödési eljárás helyes keresztülvitelének főcélját az képezi, hogy az ingatlanokra a tulajdonjog a telekkönyvekben és betétekben, a tényleges állapotnak megfelelően jegyeztessék be, ennek a keresztülvitelében azonban a felterjesztett iratok szerint még nem történt meg, mindezeknél fogva a nehezített végzést feloldani és az első bíróságot a jelen végzés rendelkező részében foglalt eljárásra utasítani kellett.“

Mit jelent ez? Attól, hogy az örökösök eredetileg a tényleges felosztásban megállapodtak, eltékinthetünk, miután ez a későbbi módosított megállapodás folytán teljesen irrelevans körülmény és azt, hogy a megállapodás talán tévesen vétetett volna fel, nem felelt volna meg a felek egyező akaratának, hiba vagy tévedés történt volna, — maguk a felek sem állították.

A kir. tábla álláspontja tehát egyszerűen azt jelenti, hogy az osztályegyezség és annak bírósági jóváhagyását jelentő jogerős átadás által végleg megállapított tulajdonszerzés a felek tetszése szerint megváltoztatható, és pedig nem adás, vétel, csere vagy osz-

tozkodás által, amint tulajdont élők között rendszerint átruházni lehet, hanem az öröklési jogviszonynak újabb megállapítása czímén, újabb hagyatéki eljárás keretében! Annyiszor talán, amennyiszer a felek kívánják, sőt még idegenek bevonásával is a 94. § alapján! Az újabb átíratási illeték kijátszásával; a tkvi rendtartásnak a kérelmek halmozását kizáró 123. §-nak megkerülésével; a tényleges birtoklás érvényesítésére a betétszerkesztési törvényekben és utasításokban előírt út helyett újabb hagyatéki tárgyalás színlelésével; és az 1894 : XVI. t.-cz. 120. §-a alapján a közjegyző ingyenes igénybevételeivel!

Nyilvánvaló, hogy ez az álláspont az egész jogrenddel teljes ellentétben áll. A jogerős átadó végzés az öröklési jogviszonyt végleg megállapítja és az öröklés megnyíltán és az örökösök osztályos megállapodásán alapuló tulajdonszerzést véglegesen és megváltozhatatlanul tanúsítja. Amennyiben a felek ezután a tulajdoni viszonyokban változtatnak, ezen tulajdon-változás forrása többé nem az öröklés, hanem valamely élők közötti vételi-, csere-, elkülönítési- vagy más tulajdonátruházási szerződés. Ép oly kevésbé, amint nem lehet újabb, módosított örökösödési bizonyítvány kibocsátását kérni, nem is lehet újabb módosított átadó végzést hozni.

A felek a hagyatékbíróság által jogerősen jóváhagyott egyezséget magánúton, bármely élők közötti érvényes jogczímen módosíthatják, de hagyatéki tárgyalás útján és az örökhagyó utáni öröklés jogán nem. Erre az u. n. pótorökösödési, vagyis újabb örökösödési eljárás nem szolgálhat. Azon eseteket, melyekben az ilyennek helye van, kimerítően felsorolni nem lehet, de általános szabályul felállítható, hogy annak sohasem a megállapított öröklési jogviszonyok módosítása végett, hanem mindig csak a valamely kérdésben vagy valamely hagyatéki vagyontárgyra nézve még meg nem állapított öröklési jogviszony pótlólagos megállapítása végett lehet helye.

*

IV. Mindeddig olyan kérdésekkel foglalkoztunk, melyekben a határozott törvényes rendelkezés hiánya okozza az ingadozó vagy téves jogalkalmazást. Egy a „Jog“ f. é. 43. számában megjelent cikkből azonban meggyőződhetünk arról, hogy előfordul eset, mikor a törvény világos rendelkezésein is túlteszi magát, téves magyarázat útján, valamely bíróság. Az illető czikkíró az idézett helyen ugyanis azt vitatja, hogy a hagyatéki bíróság örökösödési

bizonyítványt, — ha a bemutatott adatok teljesen pontosak és kimerítőek, különösen pedig ha az ingatlan oly csekély értékű, hogy a hírlapi hirdetés úgymellőzendő, vagyis ha értéke 400 koronát meg nem halad — *hirdetmény kibocsátása nélkül* is kiadhat. Állítása megerősítéseül pedig hivatkozik egy esetre, mikor egy járásbíró ilyen körülmények között az örökösödési bizonyítványt hirdetmény mellőzésével tényleg kiadta. A czikkíró és az illető járásbíró álláspontjukat elsősorban azzal indokolják, hogy az 1894 : XVI. t.-cz. 100. §-a nem is írja elő kötelezően minden egyes esetben a hirdetmény kibocsátását, hanem csupán annyit mond, hogy „a járásbíró hirdetményt bocsát ki“. Ez pedig csupán annyit jelentene, hogy „hirdetményt bocsát ki akkor, ha ennek feltétlen szükségét látja!“

Nem szorul további bizonyításra, hogy a törvényben az imperativus („andó“, „endő“) helyett nyelvészeti szempontból igen helyesen használt indicativusra („bocsát ki“) alapított ez az okoskodás igen gyenge. Minden újabb eljárási törvényünk kötelező ténykedésekre ugyanezt a kifejezésmódot használja. Ezen okoskodás szerint ugyanolyan joggal azt is lehetne tehát állítani, hogy a 2. és 3. §§-ok eseteiben nem kell okvetlen hagyatéki eljárást elrendelni, hanem „egyszerű esetekben“ talán anélkül is át lehet a hagyatékot adni, mert hiszen az 50. § szerint a bíróság csupán „hagyatéki tárgyalást *rendel*“. A sommás eljárás körében pedig hasonló eredményekre lehetne jutni az 1893 : XVIII. t.-cz. 18., 26., 102. §§-aiban használt indicativus-ok alapján. Nyilvánvaló tehát és tudtunkkal a gyakorlatban vita tárgyát sem képezte soha, hogy az 1894. 100. § szerint *hirdetmény feltétlenül kibocsátandó*.

Amit azután a czikkíró álláspontja igazolásául még felhoz, hogy t. i. gyorsítani kell az eljárást, jogsérelem fel nem merülhet stb. talán vitatható de lege ferenda, de egy létező törvényvel szemben nem jöhet tekintetbe.

Végül pedig még megjegyzendő, hogy gyakorlati szempontból rendszerint úgy sincs semmi hatása a hirdetmény mellőzésének az eljárás gyorsítására, mert a 101. § szerint örökösödési bizonyítványt az örökhagyó halálától számítandó három hónap előtt úgy sem lehet kiadni és így a megtakarítani czélzott 45 nap a bevárando 90 napban úgymellő foglaltatik.

H. Sz.

A földbirtok mozgósítása.

Jogászegyleti vita.

A Magyar Jogászegylet múlt hó 4-én megtartott teljes ülésén dr. Imling Konrád táblai tanácselnök tartott előadást a földbirtok mozgósításáról. Kiindult abból az általánosan elismert igazságból, hogy a földbirtok mobilizálása, vagyis a tulajdonátszállás és terhelés tulságos könnyítése nálunk sem a tulajdonos egyéni érdekéből, sem közgazdasági érdekből nem kívánatos s így a törvényhozás feladata inkább a földbirtok jogilag való stabilizálása és csupán oly megterhelhetés előmozdítása, mely a földbirtok teljes elvesztésének veszélyeit nem idézi fel. Ezen szempontból foglalkozott részben a meglévő, részben az ezen célú szolgáltni alkalmas és ezért megvalósítandó jogszabályokkal és jogintézményekkel. Nevezetesen elsősorban azon szabályokkal, melyek szerint földbirtok tulajdonát átruházni és megszerezni lehet. Reámutatott a mai jogállapot szerint érvényes szóbeli eladások általánosan ismert káros következményeire és arra, hogy az azok nyomán rendszerint keletkező perekben majdnem kivétel nélkül mindig az állítólagos vevő szerepel, mint az eladás megtörténtét érvényesítő felperes; nyilvánvaló tehát, hogy az ilyen szóbeli eladások mindig meggondolatlan és gazdaságilag indokolatlan eladások, melyek a földbirtok egészségtelen, káros forgalmát mozdítják elő. De másfelől az abstract dologi szerződés, melyet sokan az alkotandó új magánjogunkban megvalósítani kívánnak és amely szerint a földbirtok tulajdonának átruházásához elegendő az erre irányzott akaratnak kijelentése a jogügyleti alap, jogcím megjelölése nélkül, — elhamarkodott, meggondolatlan elidegenítésekre, tehát a földbirtok mozgósítására ép úgy, sőt még jobban alkalmat ad, mint a szóbeli szerződések jogérvényének statuálása. Épen ezért előadó a m. ált. polg. tkv. tervezetének azt az álláspontját fentartani kívánja, mely szerint az átruházáshoz szükséges, miszerint a tulajdonos az átruházásra irányuló érvényes kötelezettség értelmében engedje meg a tkvi bekebelezést (650. §), tehát a tulajdonátruházás érvénye érvényes jogalap fenforgásától tétessék függővé és másfelől az eszerint elmaradhatatlan u. n. causalis szerződés érvényéhez pedig rendszerint okirat legyen szükséges (1398., 1497., 1499. §§), tehát a szóbeli eladások érvényessége, ha tényleges átadás hozzá nem járul,

kiküszöböltessék jogrendszerünkben. A tulajdonátruházás akármily helyes jogi szabályozása azonban természetszerűleg magában véve nem tarthatja fel a földbirtoknak azt az elaprózását, mely nálunk az utóbbi időkben majdnem hihetetlen mérvet öltött. Ezen gazdasági baj meggátlására több eszközt hozott előadó javaslatba. Nem barátja az u. n. birtokminimum törvényes megállapításának, nem különösen az u. n. törzsöröklési rendszernek (Anerbenrecht), mely szerint a bizonyos minimumot meg nem haladó hagyatéki földbirtokot több örökös közül csak az egyik kapja meg, a többi örökös pedig kifizettetik. Ez a rendszer a mi népünk felfogásával meg nem egyezik; nálunk még nagyon kevés az a más keresetforrás, mely a kifizetett örökösöknek fenmaradna és végül a kifizetendő összegek a földbirtok oly elviselhetetlen terhét képeznék, hogy az előbb-utóbb idegen kézre kerülne. Csak ha sikerülne ennek meggátlására kellő módozatok és intézmények feltalálása, lehetne ezt a rendszert próbaképpen meghonosítani és ezzel a törpegazdaságok elszaporodásának feltartását megkísérelni. Addig is azonban segíteni lehetne a birtokrészletek minimalis területének, — a művelési ágak különbözősége, a termőföld nagyobb vagy kisebb bősége, a népesedés sűrűbb vagy kevésbé sűrű volta stb. tekintetbe vételével, — törvényhatóságunkint való megállapításával. Közösségek bírósági felosztásánál továbbá tágabb értelemben kellene venni annak megállapítását, hogy az ingatlan természetben fel nem osztható „az érték tetemes csökkenése nélkül“. A végrehajtási törvény 156. §-ában kifejezett gondolatot fenn kell tartani.

A földbirtok elaprózásának meggátlása érdekében hathatósan közreműködhetnének a hagyatékok tárgyalásával megbízott kir. közjegyzők által, hogy meg nem elégedve az örökösársak között a részesedés arányának megállapításával, ha tudják, hogy az örökösök úgy sem maradnak meg a közösségben, kitanítás és rábeszélés által oly osztályt igyekeznének létesíteni, mely szerint ne minden részes kapjon minden birtokrészletből egy darabkát, hanem az egyes osztályrészek a lehetőségig egész birtokrészletekből alkíttatnának.

Áttérve a földbirtok megterhelésének kérdésére, előadó ellenzi annak tulságos könnyűvé tételét. Különösen perhorrescálja a német ptk. u. n. tulajdonos-jelzálog intézményét, mely szerint a jelzálogjog egyenesen maga a tulajdonos által is szerzhető és a már teljesen előkészített hitelügyletbe csupán hitelező szükséges, ami

körülbelül egy üres hátrattal ellátott váltó nivójára süllyeszti a földbirtokot és nagy mértékben előmozdítja a gazdaságilag nem szükséges adósságok contrahálását. Hasonlóan veszélyes a jelzáloglevél intézménye, mely szerint a jelzálogos követelés átruházásához elegendő az átruházási nyilatkozat kiállítása és a jelzáloglevél átadása, az engedmény és az új hitelező tkvi bejegyzése pedig nem szükséges, ami meggátolja a tulajdonost abban, hogy neki nem tetsző, veszélyes hitelező ellen alkalmasabb hitelező idejében való keresésével védekezzen.

A nagyérdékű előadás felett élénk vita folyt le a Magyar jogászegylet reakövetkező két ülésében. *Dr. Dévai Ignác* kir. táblai bíró csatlakozott előadó azon felfogásához, hogy a földbirtok conserválása a családban gazdasági és társadalmi szempontokból kívánatos.

Hogy azonban az abstract dologi szerződés elvének elfogadása hozzájárulna a földtulajdon mozgósításának fokozásához, szerinte nem áll. Az abstract dologi szerződés rendje sem mellőzi az alapul szolgáló kötelmi jogügyletet, az adásvételt, csere, ajándékelkötelezést stb. Csak a tulajdonátruházási tényálladékból hagyja ki, ép úgy mint a causalis jogügyletet megkivánó jogrend is kihagyja abból az adásvétel, csere stb. indokait, a cél stb., mely eladót és vevőt vezet. Valamint tehát ez a jogrend felteszi, hogy normális ember ok és cél nélkül nem megy bele adásvételi obligációba, ép úgy felteheti az abstract dologi szerződés rendje, hogy normális ember nem megy bele a tulajdonátruházásba, ha erre oka nincs, ha adásvétel, csere stb. nem történt. Viszont azonban ezen utóbbi renddel együtt jár annak megkövetelése, hogy a felek a tulajdonátruházást a telekkönyvi bíró, vagy más hatósági vagy hiteles közeg előtt jelentsék ki, vagyis a tulajdonátruházási szerződés érvényessége annak közokiratba foglalásától tétessék függővé. A felek személyazonossága, rendelkező és szerződő képessége, kijelentéseik komolysága és határozottsága tekintetében tehát fokozottabb mérvben vannak meg a garantiák, mint a mai jogrend és általában minden rend mellett, mely a tulajdonátruházás érvényét és a tkvi bejegyzés lehetőségét a kötelmi jogügylet felfedésétől teszi függővé. Mert ezen utóbbi rend a közokirati kényszerrel alig egyeztethető össze. A telekkönyvi bíró eszerint a telekkönyvi bevezetés előtt kénytelen lenne az átruházási kötelem s az ennek forrásául jelentkező szerződés fenforgását megvizsgálni és meg-

állapítani. Ettől a munkától pedig fel kell menteni a bírót, mivel azt a telekkönyvi forgalom követelte gyorsaság feláldozása nélkül nem is végezhetné megnyugtató eredménnyel.

Nem szenved kétséget tehát, hogy az abstract dologi szerződés rendje és az emellett megvalósítható közokirati kényszer nagyobb garantiát nyújtanak az objective indokolatlan tulajdonátruházások bekövetkezése ellen. Ezen tulajdonátruházási rend emellett nem zárja ki a kötelmi alap fenforgásának megkövetelését, de ez nem a tulajdoni kérdés eldöntéséhez, hanem a kötelmi igények körébe tartozik. Egyáltalán nem mondhatni tehát, hogy ilyen módon a földbirtok mozgósítása fokoztatnék. Aminthogy senki sem állíthatja, hogy a német birodalomban, ahol ez a rend 1900 óta uralkodó jog lett, inkább van mobilizálva a földtulajdon, mint akár nálunk, akár Ausztriában.

A földzálogjegy intézményével is foglalkozik és kifejti, hogy a földhitelek könnyű forgalomképessége csak előmozdítja a földnek egy kézben való megmaradását.

Dr. Fellner Frigyes egyet. m.-tanár felszólalásában kifejti, hogy a párcellaminimum kétélű fegyver, mert akadályozza a hozzávásárlást; a jelzálogadósság gazdasági célra való igénybevétele ellenőrzése tekintetében pedig utal arra, hogy az 1896 : V. t.-cz. a filloxera-kölcsönökre létesített ily ellenőrző szervezetet, de ehhez hasonlóan keresztülvitele az összes gazdasági ágakra az ellenőrzési költségek folytán túldrágává tenné a hitelt.

Dr. Dömötör László ügyvéd úgy a szóbeli, mint az abstract dologi szerződés mellőzését kívánja és pártolja a birtokminimumot, valamint az örökösödési jog megfelelő szabályozását, nevezetesen a törzsöröklés intézményének meghonosítását.

Több felszólaló foglalkozott még a kérdéssel inkább kizárólag közgazdasági szempontból. Az érdekes és tanulságos vita legközelebb az egyet. kiadványainak sorozatában nyomtatásban fog megjelenni.

* * *

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

335. A megtámadott közvégrendelet tartalma szerint a végrendelező házastársak a végrendelettelhez meghívott L. és M. ügyleti tanuk folytonos és együttes jelenlétében jelentették ki kölcsönös végrendeletüket a közjegyző előtt, a végrendelet utolsó pontjában ki van emelve, hogy az 1874 : XXXV. t.-cz. 82. §-ában előírt szabályok mindenekben pontosan megtartottak, — a végrendeletnek fentidézett tartalmát és utóbb említett kijelentését a fentnevezett tanuk is aláírásukkal megerősítették; — minthogy pedig dr. M. P. a végrendeletet felvevő közjegyző a perben tett tanuvallomásával is megerősítette a végrendeletnek idézett és a felperesek részéről kifogásolt tartalmát, az ügyleti tanukként alkalmazva volt L. és M.-nek ebben a perben kivett tanuvallomásai az általuk is aláírt végrendelet ellenkező tartalmának a megerősítésére alkalmas bizonyítékul el nem fogadhatók. Eltekintve azonban attól is, minthogy az idézett törvényczikk 82. §-ában említett *ügymenet alatt a dolog természetéhez képest, sőt annak a törvénynek 74. §-a szerint is csak az ügylet jogi alkatelemét képező jogcselekmények értendők*, így a törvény rendelkezésének teljesen megfelel az, hogy a végrendeleti tanuk *jelen vannak az okirat felolvasásánál*, és akkor, mikor a végrendelező az előtte felolvasott végrendeletre *nyilatkozik és azt aláírja*, vagy kézjegyével ellátja, ennél fogva és minthogy a tanuk e perben tett vallomásukkal maguk is bizonyítják azt, hogy a végrendelet jelenlétükben a végrendelezők előtt érthetően felolvastattott, s ezt O. S.-né, G. N. végrendelező is helybenhagyó kijelentése után sajátkezűleg aláírta: ez a közvégrendelet az idézett törvény 82. §-ában foglalt kellékek hiányánál fogva érvénytelennek nem tekinthető. Mindezeknél fogva felpereseket keresetükkel elutasítani kellett. (Curia 1905. november 7. 7778/1904. sz.)

— A kir. Curia ezen legújabb keletű ítéletével visszatért ismét régi álláspontjára, melyet 5588/1890. és 8825/1895. számú ítéleteiben (I. Márkus-féle gyűjtemény, II. kiadás, 2575. és 15225. sz.) elfoglalt, de utóbb elejtett, kimondván, hogy az 1874 : XXXV. t.-cz. 82. § a) pontjában megkivánt személyes kijelentés „az ügymenetnek ép oly lényeges kelléke”, mint a felolvasás, helybenhagyás és aláírás. L. 2669/1900. számú curiai ítéletet. (Márkus, 19934. sz.)

Hagyatéki eljárás.

336. Az elsőbiróság ítélete megváltoztattatik oly módon, hogy alperesek, mint néhai K. Gy. örökösei, annak tülésére köteleztetnek, hogy az a 2000 kor. hagyomány, amelyet az örökhagyó, néhai K. Gy. — H. C. felperes javára, — H. A. halála esetére végrendeletileg kifizetni rendelt, a hb-i ingatlanokra az örökhagyó javára 48000 kor. erejéig és a szb-i ingatlanokra az örökhagyó javára 20000 kor. erejéig zálogjogilag bekebelezett és a módosi kir. jbiróság mint hagyatéki bíróság 15653. és 18489/97. sz. végzésével K. R. és K. J. alpereseknek tulajdonilag átadott követelésre zálogjogilag bekebeleztessék. *Indokok:* A kir. ítélőtábla magáévá teszi az elsőbiróság azon ténymegállapítását, hogy az örökhagyó K. Gy. által H. A. halála esetére H. C.-nek hagyományozott 2000 kor. azonos azzal a 2000 koronával, amelyet örökhagyó még életében a pénzüsszeget kezelő pénzüszteztől felvett és amelyet alperesek egyetemleges kötelezettsége mellett K. L.-nál kölcsön címén elhelyezett. De magáévá teszi a kir. T. az elsőbiróság azon jogi álláspontját is, hogy a hagyományos a hagyománynak az örökösök által való biztosítását követelni jogosult. Tekintettel azonban arra, hogy ez a biztosítás perben nem álló harmadik személynek kölcsön-ügyleten alapuló igényét is érintő lévén, nem a hagyománynak a birói kézhez való lefizetésében, hanem az 1894. évi XVI. t.-cz. 82. §. 3. bekezdése szerint az e szakaszban körülírt feltételek esetére — csupán zálogjogi bekebelezésben állhat. Ezért mellözve az elsőbiróság által elrendelt birói letétbe helyezést, a kért és a kereseti többkövetelésben befoglalt szűkebbkörű biztosítás tűzésére kötelezte alpereseket a rendelkező rész szerint azért is, mert az örökhagyót megilletett és az alperesekre örökség útján szállott jelzálogos követelés, a törvényben említett hagyatéki ingatlanokkal egy tekintet alá esik, és pedig a jelen esetben annál is inkább, mert a 48000 kor., a hagyatéki iratoknál fekvő és közjegyzői okiratba foglalt adásvételi szerződés tanúsága szerint, az örökhagyó által eladott ingatlanok vételárát képezi. (Budapesti kir. tábla.) (Curia 1905. április 17. 2720. sz. hhagyja.)

*

337. Minthogy az A) alatti szerződés 3. pontja szerint, „ha a vevők a megállapított részletfizetési határidőket be nem tartják, részletfizetési kedvezményüket elvesztik és eladónőnek jogában áll

az egész vételár-hátralékot egyszerre behajtani“, helyes a felebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy az egész hátralékos vételár esedékessé és követelhetővé vált, mert amennyiben az eladó örökösei még bíróilag felismerve nem voltak, alp. az esedékes részleteket a szerződésben kitett fizetési határnapokon az illetékes hagyatéki bíróságnál bírói letétbe helyezni tartozott volna, ama jogszabálynál fogva, hogy az ismeretlen hitelező részére az adós az őt terhelő tartozást, ha erre alkalmas, bírói letétbe helyezéssel köteles teljesíteni.

Minden jogalapot nélkülöz alp.-nek azon érvelése is, hogy a szerződés szerint csak az eladónak, illetve örököseinek a joga, hogy a részletfizetés elmulasztása esetén az egész vételárhátralékot követeljék; mert az ügygondnoknak, aki valamely hagyatékot illető követelés behajtására bíróilag kirendeltetett, nemcsak hatáskörébe tartozik, de kötelességében is áll mindazon jogok érvényesítése, amelyeket a hagyatékban érdekelt örökösök gyakorolhatnak. (Curia 1905. október 10. I. G. 161. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

338. A másodbiróság ítélete nem felebbezett részében érintetlenül, abban a felebbezett részében pedig, mely szerint másodrendű alperes annak tüzésére köteleztetett, hogy felperesek a mezőtúri 6,930. számú telekjegyzőkönyvi betétben A + 2. sor. 15,967/134/b. hr. szám alatt felvett ingatlanra C. 5. alatt bekebelezett zálogjogot az összes vonatkozó további bejegyzésekkel kitörölthessék, helybenhagyatik azért: mert a jelen perhez beszerzett telekkönyvi iratok, nevezetesen az 1880. évi január 20-án 141. sz. kérvényhez 2 % alatt mellékelt nyilatkozat tartalmának egyedül helyes magyarázata szerint, Cs. K. I. javára az életfogytiglani lakás és tartás köttetett ki. Minthogy pedig ezen kikötéssel Cs. K. Imre oly személyhez kötött jogot szerzett, melyre a törvény szerint további nyilvánkönyvi zálogjog nem szerezhető, ennél fogva a tkvi rdts 62. §-a szerint helyesen cselekedett a másodbiróság akkor, amikor az elsőbiróság ítéletének megváltoztatásával a mezőtúri 6,930. sz. tkvi betétben foglalt ingatlanokra C. 5. alatt bekebelezett zálogjogot kitörölni rendelte. (Curia 1904. december 18. 1901. sz.)

*

339. A kir. ítélőtábla végzése megváltoztattatik s az elsőbiróság végzésének az a rendelkezése, mely szerint a K. javára 600 K. s járuléka erejéig a telekkönyvi rendtartás 74. § foglalt fentartással a Sz. J., M. és A.-ra Sz.-né után szállandó jutalékra bekebelezett végrehajtás zálogjog feltétlenül kimondatott, hagyatik helyben; mert a hagyatékátadó végzés szerint a hagyatéki ingatlanok $\frac{1}{6}$ része Sz. A.-t, I.-t és M.-t, Sz.-né jogán örökrésziül megilletvén, az ő lemondásuk folytán, tehát az ő jogukon adatott át ez az $\frac{1}{6}$ rész is L.-né és F.-né tulajdonába; erre az esetre tehát a kir. Curia 34. sz. döntvénye alkalmazást nem nyerhetvén, minthogy L.-né és F.-né ezen $\frac{1}{6}$ részre nézve az adósok mint telekkönyvön kívüli tulajdonosok neveinek kitüntetésével nyerték ajándék címén a tulajdonjogot: az elsőbiróság helyesen határozott, hogy a telekkönyvi rendtartás 74. § értelmében nyert zálogjog jogi hatálya meg nem szűnt, és az a nevezett örökösök jutaléka erejéig feltétlenül vált. (Curia 1905. október 4. 3109. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

340. A felperes azt panaszolja, hogy a felebbezési bíróság anyagi jogszabály megsértésével utasította el a keresetet; mert a néhai T. F. hullájának Budapestről Aradra történt szállításával és Aradon történt eltemetésével felmerült kiadások nem képeznek oly szükséges temetési költséget, amelyek a hitelezőnek már előbb fennállott követelését megelőznék, ebből folyólag a hullaszállítási költségek hagyatéki terhet nem képezvén, arra nézve az alperes örökösnek tekintendő, mint ilyen pedig az örökhagyó tartozásaiért felelős és így marasztalendő. Ez a panasz alaptalan, mert habár általában áll is az, hogy az örökhagyó hagyatékát képező vagyomból oly kiadások, mely kiadások a temetéshez rendszerint nem szükségesek, harmadik érdekelt személyek, tehát az örökhagyó hitelezőinek kárával nem tehetőek és az ilyen kiadások rendszerint a hagyatékot terhelő temetési költségek tekintete alá nem esnek; azonban a felebbezési bíróság felperes keresetét nemcsak amiatt utasította el, hogy ő a hagyatéki vagyont a hagyatéki teherrel, amelyhez a kifogásolt hullaszállítási költség is felvéve lett, örökölte s hogy a hullaszállítási költséget ő fedezvén, az az öröklött vagyomból előnyös tételként fedezhető volt, hanem azért is, mert alperes mint hitelező már csak akkor jelentkezett, illetve vezetett végrehajtást az

örökhagyó követelésére, amikor az alperes az öröklött tartozásából az örökhagyó ismert tartozásait, temetési költségeit — közte a kifogásolt hullaszállítási költséget is — az öröklött összeget meghaladó összegben kifizette, tehát tulajdonképen mit sem örökölt, illetve saját vagyonában ekkép nem gyarapodott.

Örökösödési jogunk szerint az örökös a hagyatékot az örökhagyó halálával azonnal tulajdonul megszerzi, azzal rendelkezhet, szavatol azonban annak értéke erejéig a hagyatéki terhekért, de a dolog természetéből kifolyólag csak annyiban, ha és amennyiben a terhekről tudomással bír, vagy legalább is nem tarthatja kizártnak azt, hogy örökhagyónak tartozásai nincsenek, egyéb esetekben szavatossága, ha a hagyatékkal nem gazdagodott, megszűnik. A csatolt hagyatéki iratokból megállapítható, hogy T. F. kiskorúságában halt el, már pedig jogi vélelem, hogy a kiskorú terhes jogügyleteket nem köthet s így vélelmezhető, hogy adósságai nincsenek. Ezen jogi vélelemmel szemben felperes nem is állította, hogy az alperesnek tudomása lett volna felperes követeléséről, következésképp az alperes jóhiszeműleg járt el úgy a hullának Aradra szállítása, mint temetése körül és az ezekkel felmerült kiadásokat jogszerűen teljesítette. Minthogy pedig a megállapított és meg nem támadott tényállás szerint a felperes által teljesített foglaláskor az 1000 K hagyomány már rég ki volt merítve, a felperes a jóhiszemű alperestől fizetést nem követelhet, mert az alperesnél az 1000 korona hagyatékából mi sem maradt s így a felperes kárára nem gazdagodott. (Nagyvárad kir. tábla 1905. április 20. I. G. 29. sz.)

*

341. A B) alatti osztályegyezség azt tartalmazza, hogy a felperesek anyja és néhai Gazda Anna Zamba Andrásné a velük osztályos alperessel szemben az adóssággal túlterhelt csekély hagyatéki vagyonból mit sem igényelnek s belátva, hogy e vagyonnak kitisztázása, vagyis a hagyatéki adósságok letörlesztése bár erőfeszítéssel csak úgy remélhető, ha az a vagyon egynek birtokában marad, beleegyeznek, hogy a vagyon az alperes birtokába átadásuk az özvegy tartásának kötelezettségével.

Ebben a nyilatkozatban, amelyet az alperes elfogadott, az örökösödési osztályrészeiről való feltétlen lemondás foglaltatik s az alperesnek az a kijelentése, hogyha az adósságokból kibontakozni sikerülend, leánytestvéreit is a hagyatékából testvériesen részesítendi, nem értelmezhető akként, hogy alperes az özvegy

tartásának kötelezettségével is átvett vagyonból a hagyatéki tartozásoknak egyedül általa történendő kifizetése esetére osztályrészt fog adni, tekintet nélkül az általa viselt és kifizetett terhekre, mintha ezek nem is léteztek volna. Nem áll tehát, hogy ezzel csak egy feltételes megállapodás létesült arra nézve, hogy a nőtestvérek a férfitestvér (alperes) birtokában hagyják az egész hagyatéki vagyont abból a célból, hogy a hagyatékot terhelő adósságok mielőbb törlesztessenek és a B) alatti osztályegyezségben foglalt alperesi nyilatkozatnak nem tulajdonítható oly joghatály, amelynélfogva alperes a felperesek anyjának és néhai Gazda Anna Zamba Andrásnének osztályrészt ígért az esetre, ha az adósságból kibontakozik.

A felebbezési bíróság tehát a B) alatti osztályegyezség tartalmát nem értelmezte helytelenül és nem sértette a feltételes megállapodásra vonatkozó anyagi jogszabályt, amikor a keresetet elutasította. (Curia 1905. augusztus 30. I. G. 75. sz.)

*

342. A kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletének azt a részét, amely szerint néhai J. I.-né szül. B. K. hagyatékának állaga és tiszta értéke megállapított, vonatkozó indokainál fogva hagyta helyben. Ugyanannak az ítéletnek azt a részét pedig, amely szerint az örökhagyó hagyatékában a felperesnek az alperesekkel egyenlő arányban való öröklési joga elismertetett és ehhez képest a hagyatékhoz tartozó ingatlanok az örökösöknek egyenlő $\frac{1}{3}$ -ad rész arányában átadattak, a kir. ítélőtábla azért hagyta helyben, mert azokra a vagyonokra vonatkozóan, amelyek kétségtelenül anyai vagyont képeznek, a felperes öröklési igényét az alperesek elleniratukban világosan elismerték és a felperest a hagyatékhoz leltározott ingatlanok közül csak azokra az ingatlanokra vonatkozóan kivánták az öröklésből kizárni, amelyek bár a telekkönyvi állás szerint néhai J. I.-né szül. B. K. tulajdonaként jelentkeznek, de amelyekre azt vitatták, hogy részben néhai J. I. gészterédi ingatlanainak vételárából, részben pedig a néhai J. I. tulajdonát képezett ingatlanok jövedelmeiből a néhai J. I. elhalálása után szereztettek az örökhagyó által és mint ilyen természetű vagyonok nem az örökhagyó, hanem az alperesek atyjának, néhai J. I.-nak a hagyatékához tartoznak.

Habár tehát a felek között nem vitás az, hogy felperes néhai J. I.-né szül. B. K.-nak törvénytelen ágyból származó gyermeke és az id. törv. szab. I. r. 9. §-a alapján kifejlődött törvénykezési

gyakorlat szerint a törvénytelen gyermeket anyja után törvényes osztályrész csak abban az esetben illeti, ha és amennyiben az anya után törvényes leszármazók nem maradtak és ekként a felperes az alperesekkel, mint a néhai J. I.-né szül. B. K. törvényes gyermekeivel szemben, örökségben törvény szerint nem is részesülhetne, mindamelllett, az alperesek jogelismerésével szemben, a törvénykezési gyakorlat által megállapított fentebbi szabály ebben az esetben alkalmazást nem nyerhetett; mert az öröklési jogok megállapítására vonatkozó törvényes szabályok nem tartoznak azok közé a szabályok közé, amelyekről a felek kölcsönös megállapodással el nem térhetnének és mert a felperes öröklési igényének a kétségtelenül anyai vagyont képező javakra történt elismerését az alperesek a felebbezésben visszavonták ugyan, a per befejezése után tett ennek az egyoldalú visszavonásnak azonban joghatályt tulajdonítani nem lehet. Ilyen körülmények között a per során kétségtelenül anyai vagyonnak bizonyult és a néhai J. I.-né szül. B. K. hagyatékaul megállapított összes vagyonokra vonatkozóan a felperes egyenlő arányban való öröklési jogát, az alperesek jogelismerése alapján e helyen is megállapítani kellett. (Debreczeni kir. tábla.)

A másodbiróság ítéletének a felperest az elvont hasznok iránt támasztott keresetével elutasító rendelkezése megváltoztattatik s e részben az elsőbiróság ítéletének az alpereseket az elvont hasznok megtérítésében marasztaló rendelkezése hagyatik helyben vonatkozó indokai alapján. Egyebekben azonban a másodbiróság ítélete helybenhagyatik és pedig felperes öröklési jogát illetően azért, mert a törvényi öröklésnek alapja a vérségi összeköttetés, a vérségi összeköttetés pedig a törvénytelen gyermek és anyja közt is fennáll s mert ugyenezen elven alapszik az a törvényes gyakorlat is, hogy az anyát törvénytelen gyermeke után a törvényi örökösödési jog illeti meg az esetben, ha a törvénytelen gyermek után leszármazó, illetve hitvestárs nem marad; egyéb tekintetben pedig a másodbiróság által az elsőbiróság ítéletéből átvett indokok fogadtattak el. (Curia 1905. október 27. 3537/1904. sz.)

*

343. Az 1876: XVI. t.-cz. 6. §-ban írt alaki kellékei az írástudatlan örökhagyó által tett írásbeli végrendeletnek nincsenek ugyan külön záradékban igazolva a végrendeleti tanuk által, de a végrendelet szövegében benne foglaltatik, hogy az örökhagyó

utolsó akaratát tartalmazza, hogy azt az e célra felkért négy végrendeleti tanu együttes jelenlétében tette, hogy a rendelkezések felsorolása után örökhagyó kijelentette, hogy az az ő akarata s kívánja, hogy az alulírt tanuk azt tudják meg, mint gyermekei közti hagyatékozását.

Kitűnik a végrendelet befejezéséből, hogy az felolvasatott, örökhagyó által megerősített és aláíratott tanuk jelenlétében tett kézjeggyel. Hogy az írástudatlan örökhagyó nevét az írástudó tanuk egyike írta alá, mint névaláíró, szintén a végrendelet aláírási módjából tűnik ki. És midőn mind a négy írástudó végrendelet tanu az alaki kellékeket lényegében magában foglaló szövegét a végrendeletnek annak előttük történt felolvasott tartalmát ismerve aláírták, ezáltal úgy a törvényben előírt kellékek betartását igazolták, mint a végrendelet tartalmi valóságát is bizonyították. Hogy végrendeleti tanuk az örökhagyó által használt nyelvet értették és az előttük felolvasott végrendelet tartalmát ismerték, kitűnik abból, hogy úgy ők, mint örökhagyó oláh anyanyelvűek és a végrendelet oláhul van írva.

A végrendelet szövegében ugyan nem azon kifejezés van használva, hogy az abban foglalt rendelkezések örökhagyó végrendeletét képezik, hanem úgy fejezi ki magát örökhagyó, hogy az az ő akarata, hagyakozása, de miután a végrendelet bevezető részében kijelenti, hogy utolsó akarata megtételére hívta egybe a tanukat, nyilvánvaló, hogy a végrendeletben használt szavakkal egyebet nem akart kifejezni, mint hogy az az ő végrendeletét képezi.

Hogy a végrendelet egyik tanu által lett felolvasva, kifejezve nincs ugyan a szövegben, de miután másnak jelenlétéről említés nem tétetik, kétségtelenül következik, hogy a végrendelet csakis a 4 írástudó végrendeleti tanuk egyike által lett felolvasva. És hogy ez tényleg így történt, hogy fenti négy végrendeleti tanu együttes jelenlétében örökhagyó maga mondta tollba végrendeletét R. J. egyik tanunak, ki azután a végrendeletét felolvasta, hogy tanuk a végrendelet nyelvét értették, hogy azt örökhagyó kézjeggyel ellátta, bizonyítják R. J., B. M. és H. J. végrendeleti tanuk s ily értelemben volt T. János végrendeleti tanu is. Ugyanezen négy tanu igazolja, hogy a végrendelet tartalma örökhagyó által tett végrendeletnek mindenekben teljesen megfelel.

Ezek által úgy a törvényben előírt alaki kellékek betartása magából a végrendeletből kitűnően, mint a tartalmi valóságot

tanuk igazolván, felperest a végrendelet érvénytelenítése iránti keresetével el kellett utasítani. (Erzsébetvárosi kir. törvényszék.)

A vitás végrendeletet a tanuk az 1876:XVI. t.-cz. 6. §-a által előírt záradékkal el nem látták, sem magán az okiraton nem igazolták, hogy örökhagyó a végrendeletét a tanuk együttes jelenlétében általuk értett nyelven adta elő és annak felolvasása után örökhagyó kijelentette volna, mely szerint az írásban foglalt végrendelet az ő akaratát tartalmazza s ennek megtörténte után az okiratot kézjegyével ellátta, habár örökhagyó írni, olvasni nem tud, ennél fogva, minthogy ezeknek a feltétlen érvényességi kelleknek hiánya az idézett törvényszakasz szerint a végrendelet tanuk vallomása által nem pótolható, a végrendeletet érvénytelennek kellett kimondani. (Marosvásárhelyi kir. tábla.)

Az elsőbírósági ítélet indokainál fogva helybenhagyatik. (Curia 1905. október 17. 4623. sz.)

*

344. Sem a végrendeletben, sem pedig annak záradékában nem kell kifejezetten kiemelni, hogy a tanuk a végrendelet céljából meghivattak, s hogy a végrendeletnél együttesen voltak jelen, s hogy a felolvasást melyik tanu eszközölte. (Curia 1905. október 3. 7116/904. sz.)

*

345. Minthogy az örökös öröklési igényéről még annak megnyílt előtt is érvényesen rendelkezhetik, arra nézve kielégítést elfogadhat, az ajándékul kapott szülő átruházásának kikötött az a feltétele, hogy annak értéke a kötelesrésze jogosultnak apai és anyai örökrészebe betudassék, reá nézve az esetben is kötelező, ha az így kapott szülő értéke kizárólag az édes anyja tulajdonát képezte, s amennyiben a szülők más intézkedése által törvényes osztályrésze nem sértetik, azt megtámadni annál kevésbé jogosult, mert a fenti kikötés nem vonja maga után a szülők abbeli kötelezettségét, hogy felperest leendő hagyatékukban teljes örökrész erejéig részesíteni tartoznak. (Curia 1905. október 11. 7197/904. sz.)

*

346. Ajándékozás esetén a kötelesrészt az ajándékozott vagyonnak abból az értékéből számítandó ki, melylyel a vagyon az ajándékozás idején bírt. (Curia 1905. szeptember 19. 1704/904. sz.)

*

347. Abban az esetben, midőn a szülő vagyonát halál esetére szóló intézkedés alapján a kötelesrésze jogositott egy vagy több gyermekének mellőzésével részben többi gyermekre, részben pedig a törvényes örökösödési kapcsolaton kívül álló egyénekre hagyja, a kedvezményezett gyermekek a mellőzött örökös kötelesrészének kifizetéséhez csakis az örökrészüket meghaladóan juttatott vagyonérték arányában, a törvényes örökösödési kapcsolaton kívül álló kedvezményezettek pedig a reájuk jutó egész vagyonérték arányában tartoznak hozzájárulni. (Curia 1905. október 26. 6924/904. sz.)

*

348. Az elsőbíróság ítéletének a házassági kötelék felbontását tárgyzó részét vonatkozó indokai alapján kellett helybenhagyni. Az elsőbíróság ítéletének a felbontott házasságból származó kiskorú leánygyermeket illető rendelkezését a fenti változtatással kellett helybenhagyni, mert a felperes ellenezte ugyan alperesnek a tárgyaláson előterjesztett azt a kérelmét, hogy a gyermek alperesnél helyeztessék el, azonban semmi okot sem hozott fel arra nézve, hogy az anya egyénisége vagy életviszonyai tekintetében bármi aggály is forogna fenn abban a részben, mintha a gyermek gondos és erkölcsös nevelésben ne részesülne az anyánál való állandó elhelyezése esetében; mihez képest a leánygyermek érdekében az anyánál való elhelyezés, gondozás és neveltetés megfelelőbbnek találtatott; az a körülmény pedig, hogy a házasság az anya hibájából bontatott fel, jelen esetben az 1894. évi XXXI. t.-cz. 95. § rendelkezései szerint sem zárja ki, hogy a gyermek az anya gondozására bizassék, mert a bontó ok, illetve a vétkeesség minősége alperest nem teszi alkalmatlanná gyermekének gondozására és nevelésére. (Curia 1905. október 26. 2818. sz. a szegedi kir. tábla indokainak hhagyásával.)

*

349. Az ajándékozó abbeli rendelkezésével, hogy az elajándékozott részvényeket a megajándékozott nevére átiratta, abbeli akaratának adott kifejezést, hogy a részvényeket jövőben nem a saját, hanem a megajándékozott tulajdonául tekinti; ha a részvényeket tényleg át nem adja, hanem azt a magának fentartott haszonélvezet gyakorlása céljából birtokolja, úgyezáltal közte és a megajándékozott közt constitutum possessorium jó létre, melynek folytán a részvényeket az ajándékozó nem a saját, hanem a megajándékozott nevében birtokolja, ilyen esetben pedig az ingó dolog

tulajdona tényleges átadás nélkül is megszerzettnek tekintendő. (Curia 1905. szeptember 28. 7487/904. sz.)

*

350. Alperest, mint ügyvéd nejét, a férje hagyatékából közszerevény címén mi sem illeti meg, miután a férj tekintendő főszerzőnek.

Özvegyi öröklés címén támasztott alperesi védekezésnek pedig azért nincs semmi alapja, mert az országbirói értekezlet által a nemések özvegyeire nézve fentartott s fennálló jogszabályokkal a honoratorok özvegyeire kiterjesztett törvény szerint, a kereseti összeg nem képez oly ingóságot, melyre az özvegyi örökösödés kiterjedne. (Kalocsai kir. t.-szék.)

Az elsőbiróság ítélete indokainál fogva, mindazonáltal az özvegyi öröklés tekintetében felhozott indok olyan helyesbítésével hagyatott helyben, hogy ámbár az I. T. Sz. 15. §-a az özvegyi öröklésre vonatkozóan az 1848. előtti törvényeket változatlanul érvényben tartotta s ennél fogva a nemes ember özvegye oly esetben, amidőn gyermekek is maradtak, a férj minden szerzeményes ingóiból akár a házasság előtt, akár annak tartama alatt szereztettek, egy gyermekrészt örököl, minthogy a szerzeményes ingók fogalmát helyesen meghatározni nem lehet, amennyiben mai öröklési jogunk nem a szerzeménynek ingó vagy ingatlan minőségén, hanem az örökölt és szerzett vagyon értékének megkülönböztetésén alapul, ez a törvény a gyakorlatban alkalmazást nem nyer és így arra követelést alapítani nem lehet. (Budapesti kir. tábla. Curia 1905. okt. 4 1814/1904 P. sz. a. hagyja.)

*

351. Az elsőbiróságnak végzése helybenhagyatik; mert: az 1876:XXXVI. t.-cz. 17. §-ában nyert kedvezmény az 1881:XXXIV. t.-cz. 39—40. §-ában foglalt rendelkezés értelmében, mely szerint a dologi jogok telekkönyvi bejegyzéséért járó kincstári illeték, a bejegyzett dologi jogot terheli s az illeték bekebeleztetése által a kincstárt illető elsőség öt évre terjesztetik ki, nem vonatkozik a kincstárt illető bekebelezési illetékre is. Az 1881:XXXIV. utóbb keletkezett törvény a záloglevelek kibocsátására jogosult jelzálogintézeteknek az 1876:XXXVI. t.-cz. 17. §-ában 3-ik személyeknek a magánjogi viszonyon alapuló követeléseivel szemben adott a pénzintézetnek kedvezményt, mely a kincstári követelésre világosan ki nem terjedvén, ez okból a kért bekebelezési illeték erejéig a

zálogjog az intézet zálogjogára alzálogjogilag helyesen rendeltetett bekebeleztetni. (Kolozsvári kir. tábla 1905. január 30. 4961/1904. sz.)

*

352. A pesti hazai első takarékpénztár-egyesület javára a Budapest főváros pesti részének 10.591. számú betétében foglalt ingatlanra C) 62. alatt 80.000 forint hiteltőke s annak 5% kamatai mellett késedelmes fizetés esetére 6% késedelmi kamat is bekebeleztetett ugyan, azonban a C) 140. alatti bejegyzés szerint ezen zálogjogra vonatkozólag a végrehajtási jog a 6% késedelmi kamatok erejéig fel nem jegyeztetett. Minthogy pedig a biztosítéki összeg erejéig nyert zálogjog nem tényleg fennálló, hanem később keletkező követelés biztosítására szolgál és így a felek jogviszonyát nem a biztosítéki okirat, hanem a később keletkező jogügylet szabályozza és a biztosítéki összeg erejéig nyert zálogjog hatálya is csak a később keletkező követelésre terjed ki, a később keletkezett követelés után azonban 6% késedelmi kamat végrehajtató javára meg nem állapított, illetve a végrehajtási jog ilyen összeg erejéig javára fel nem jegyeztetett, annak kielégítésére igényt nem tarthat, miért is az elsőbirósági végzés vonatkozó rendelkezéseinek megváltoztatásával, ezen követelés sorozását mellőzni kellett. (Curia 1905. október 17. 6145. sz. a budapesti kir. tábla indokainak hagyásával.)

*

353. Mindaddig, míg az ingatlan vevője a jelzálogi terhek kifizetésére nem köteleztetett s a terhek tényleg nem töröltettek, vevő az eladót terhelő tehermentesítési kötelezettség alapján, egyelőre csak biztosítást jogosult követelni az iránt, hogy a zálogjog esetleges érvényesítéséből reá kár ne háramoljon. (Curia 1905. október 21. I. G. 190. sz.)

*

354. Ámbár a közigazgatás a bordélyházakat megtűri, ez az intézmény mégis a jó erkölcsökbe ütközik, mint ilyen, érvényes ügyletek tárgyát nem képezheti, az ily ügyletekből származó igény bíróilag nem érvényesíthető. (Curia 1905. október 20. I. G. 526. sz.)

*

355. Mindazokban a volt úrbéres községekben, amelyekben a volt úrbéresek önmaguk körében szervezve nincsenek, a volt úrbéresek képviselőjére a községi bíró hivatott. (Curia 1905. október 18. 6375. sz.)

*

356. A követelésnek pusztán engedményezése annak kielégítés által való megszűnését nem bizonyítja, sőt még törvényes vélelmet sem állapít meg arra nézve, hogy az engedményes a követelést kielégítette. (Curia 1905. szeptember 26. 9622/1904. sz.)

*

357. Önkéntes árverés elrendelését, közös birtokra, csak az összes közös birtokosok együttesen, vagy a közös birtokosok egyike csak a maga birtokjuttalékára kérelmezheti, mert az 1881. évi LX. t.-cz. 156. § a), b), c) és d) pontjaiban foglalt és csak végrehajtás esetében alkalmazható rendelkezés, az önkéntes árverésekre ki nem terjed. (Debreczeni kir. tábla 1905. szeptember 26. 3548. sz.)

*

358. Általános jogszabály az, hogy a fizetést teljesítő adós a fizetésről a hitelezőtől nyugtát követelhet, minthogy pedig e nyugta kiállításának költségei és így az azzal járó bélyegköltségek is a nyugtakiállításra kötelezett hitelezőt terhelik, az alp. az alsóbiróságok e részbeni helyes ítéleti indokolása szerint jogosítva volt az általa teljesített fizetés után járó nyugtabélyeg egyenértékének megfelelő összeget felp.-nek járó kárösszegeből levonásba hozni, miért is az ennek megfelelő 7 kor. 50 fillér és kamata iránti keresetével alperest mindkét elsőbiróság ítéletének e részben megváltoztatásával el kellett utasítani. (Curia 1905. június 7. 1226/1904. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

359. A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok üzleti adójának megállapításánál a nyereség- és veszteségszámlában leírásba hozott követelések levonandók a nyers jövedelemből akkor is, ha azok ugyan a közgyűlési jegyzőkönyvben ilyenekül kitüntetve nincsenek, de a zárszámadások és az igazgatósági és felügyelőbizottsági jelentések magában a közgyűlési jegyzőkönyvben tudomásul vétetnek és elfogadtatnak (4217/1905. P. sz.)

*

360. Az óvás nem az illető féllel felvett jegyzőkönyv, hanem az óvást teljesítő hivatalos közegnek saját eljárását igazoló tanúsítványa, miért is az óvás után járó bélyegilletékért csakis az óvást teljesítő hivatalos közeg tehető felelőssé: a másodsorban való felelőssé tétele a félnek tehát az ill. szabályok 94. §-ára nem alapítható.

S z e m l e.

Közvégrendelet visszavonása. A budapesti kir. közjegyzői kamara egy a folyó évi irodai vizsgálatok alkalmával észlelt nem egészen megfelelő eljárására hívja fel a kamara kötelékébe tartozó kir. közjegyzők figyelmét.

Történt ugyanis, hogy a fél a közjegyzői törvény 82. §-a szerint alkotott szóbeli végrendeletét ugyanazon közjegyzőnél szintén szóbeli úton visszavonván, az eljáró kir. közjegyző ezen visszavonást *nem külön felvett* közjegyzői okiratba foglalta, hanem ugyancsak közjegyzői okirat alakjában *magára a visszavont szóbeli végrendeletet tárgyzó közjegyzői okira*tra vezette, ezt azután külön ügyszámmal ellátta és az ügykönyvbe bevezette.

Kétségtől, hogy ezen eljárás miatt a visszavonó közjegyzői okirat érvényessége ellen semmi aggály nem támadhat, mert ennek felvétele körül a közjegyzői törvény 82. §-ának szabályai szigorúan megtartottak.

A kérdés tehát nem az ügylet érvényességét érintő alaki ünnepélyességnek, hanem csak pusztán kezelési eljárásnak szempontjából döntendő el. Az illető közjegyző eljárását a közjegyzői törvény 86. §-a második bekezdésének *szó szerinti* értelmével indokolja, mely szerint, ha a visszavont végrendelet ugyanazon közjegyző előtt vétetett fel, „*a visszavonás az eredetileg felvett közjegyzői okira*ton *jegyzendő fel.*“ Ezenkívül célszerűségi indokkal is támogatja azt, utalva arra, hogy a bár szabályszerűen visszavont végrendelet érvényes maradna, ha a visszavonó közjegyzői okirat eltéved vagy megsemmisül.

A kamara véleménye szerint azonban úgy a törvény intenciójából, mint a dolog természetéből is az ellenkező eljárás következtetendő, vagyis következtetendő az, hogy a közjegyző a végrendelet visszavonását *külön* felveendő közjegyzői okiratba foglalja — és csak a visszavonás *tényét* jegyezze fel a visszavont közjegyzői okiraton — természetesen a visszavonó okiratra utalva.

A kamara szerint ugyanis az eljáró közjegyző által hangoztatott gyakorlati indok a törvényhozó előtt döntő nem lehetett, mert akkor fiókvégrendelet vagy pótvégrendelet esetében is ugyancsak rendelte volna, hogy a szóbeli végrendeletnek bármily későbbi

módosítása is az első végrendeletre vezetessék. Igaz, hogy az illető közjegyzőnek *szó szerinti* magyarázatát a 86. § második bekezdésének szövegezése is látszik támogatni. Csakhogy itt megint csak a törvény helytelen szövegezésével állunk szemben, amint azt az ugyanazon bekezdésnek az *írásbeli* végrendelet visszavonására vonatkozó szabálya, továbbá a törvény 84. §-a is oly feltűnő módon mutatja. Nem marad tehát egyéb hátra, minthogy a törvényhozó valódi intenióját egyéb adatokkal, különösen az idézett helytelen szöveg keletkezésével megvilágítsuk.

E részben azonban a törvényhozási tárgyalások semmiféle támogatást nem nyújtanak, mert a 86. § úgy, mint a végrendeletek felvételéről szóló egyéb szakaszok is a kormány, illetőleg az akkori központi bizottság javaslatához képest minden tárgyalás nélkül szóról-szóra elfogadtattak. De megvilágítja a kérdést azon külföldi törvény, amelynek abbéli rendelkezését törvényhozásunk recipiálta.

Ez az akkoriban fennállott *bajor* törvény volt. (Az 1861. évi november hó 10-én alkotott közjegyzői törvény és az ennek életbeléptetéséről szóló utasításnak 82. §-a.) (Instruktion zum Vollzug des Notariatsgesetzes.)

Ez a szóbeli végrendelet visszavonásáról szóról-szóra ekként rendelkezik:

„Wird über den Widerruf einer letztwilligen Verfügung vor dem nämlichen Notaren, welcher diese aufgenommen hat, eine Urkunde errichtet, so ist Letztere der letztwilligen Verfügung *beizulegen* und mit dieser zu verwahren.“

E szerint tehát a visszavonásról *külön* közjegyzői okirat veendő fel, és ez nem magára a végrendeletet tárgyazó közjegyzői okiratra vezetendő, illetőleg „feljegyzendő“, hanem oda egyszerűen csak *melléklendő*. És ez a lényeges. Ha tehát a kérdés a mintául szolgáló *bajor* törvény megvilágítása szerint is döntendő el, akkor kétségkívül, hogy a visszavonásról teljesen *külön* közjegyzői okirat veendő fel. Hogy a *bajor* törvény ezen külön felveendő okiratot magához a visszavont közjegyzői okirathoz csatoltatni rendeli, az magában véve már nem határozható. Rendeli ezt a *bajor* törvény egyéb ügyletekről felvett közjegyzői okiratoknál is, amely rendelkezésnek magyarázata azonban messze vezetne.

Mellékesen megjegyeztetik, hogy a fentforgó esetre az idézett instructió 50. §-a azt is rendeli, hogy a közjegyzői okiratok nyalábjába az ügyszámok sorrendjéből hiányzó közjegyzői okirat

helyébe ürlap (Fehlblatt) helyeztessék, amelyen az illető közjegyzői okirat tárgya, ügyszáma és hová történt elhelyezése „feljegyzendő“.

Végül csak annyit még, hogy a közjegyzői kamarának nincs tudomása arról, hogy bármely állam közjegyzői törvénye a kifogásolt eljáráshoz hasonlókat rendelne, vagyis azt, hogy bármely esetben az ügyletet megszüntető vagy módosító közjegyzői okirat magára a visszavont vagy módosított közjegyzői okiratra vezetessék. Nem forog fenn tehát semmiféle ok arra, hogy a kifogásolt eljárás nálunk meghonosíttassék.

*

Ellentétes kir. ítélőtáblai döntvények. A kir. Curia polgári tanácsainak teljes ülése a folyó évi június hó 9-én 1377/1905. eln. sz. a. és a folyó évi október hó 3-án 2158/1905. eln. sz. a. hozott határozataiban az eléje került ellentétes kir. ítélőtáblai döntvényeknek érdemleges megbirálás alá vételét mellőzve, kimondotta, hogy a kir. ítélőtábláknak csak azokban a kérdésekben hozott teljes ülési döntvényei terjesztendők a kir. Curia teljes ülése elé, amely kérdésekben a kir. ítélőtáblák végérvényesen határoznak és amely kérdések jogorvoslat következtében a kir. Curia elé nem kerülven; azokban az eljárási szabályok szerint jogi nézetét kifejezni a kir. Curiának nem áll módjában. Kimondta a kir. Curia egyszersmind azt is, hogy ily tekintet alá nem esnek azok az ügyek, melyekben a kir. Curiához további jogorvoslatnak csak azért nincsen helye, mert a kir. ítélőtábla az elsőfokú határozatot helybenhagyta, de ha a kir. ítélőtábla megváltoztató határozatot hoz, akkor a felebbvitel a kir. Curiához a törvény szerint megengedettik.

A kir. igazságügyminister ebből az alkalomból kifolyólag közölte az illetékes hatóságokkal, hogy a joggyakorlatban beállható zavarok elkerülése végett az 1890: XXV. t.-cz. 13. §-a alapján csak oly jogkérdések kerüljenek a kir. ítélőtábla teljes ülésének döntése alá, amelyek az idézett § első bekezdésének a kir. Curia fentebb említett határozataiban nyert értelmezése szerint ilyenemű eldöntésre alkalmasak. Minden más kérdésben tehát az idézett törvény alapján ítélőtáblai döntvény alkotása a jövőben mellőzendő.

A kir. Curiának ez az állásfoglalása nyilván az 1896: V. t.-cz.-en alapuló szőlőfelújítási kölcsönrel való megterhelés tilalmának feljegyezhetősége tárgyában hozott ellentétes értelmű kir. ítélőtáblai döntvényekre vonatkozik. A kolozsvári, pozsonyi, szegedi és kassai kir. táblák ugyanis a terhelési tilalom feljegyezhetése

ellen, a budapesti kir. tábla ellenben mellette döntött. (L. lapunk 1., 4. és 6. számaiban 13., 14., 103., 188. és 189. sorsz. alatt közölt t. ü. határozatokat.) A dolog ugyanis úgy áll, hogy ez a kérdés jogilag ugyan igen, de tényleg mégsem kerülhet jogorvoslat útján a kir. Curia ellen. Mert ha az elsőbíróság a feljegyzés iránti kérelmet elutasítja, akkor, ha a tábla is elutasítja, két egybehangzó határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak. Ha ellenben a tábla a feljegyzést elrendeli, nincs aki jogorvoslattal élne. Ha pedig már az elsőbíróság elrendeli a feljegyzést, a tábla elé sem kerül az ügy, mert ismét nincs, aki jogorvoslattal élne. A kérdés tehát most már a Curia ezen állásfoglalása folytán eldöntetlen marad, másfelől azonban a táblai teljes ülésű határozatok, nem felelvén meg azok hozatala az 1890 : XXV. t.-cz. 13. §-ában megállapított feltételeknek, az illető tábla területén sem igen birnak kötelező erővel.

*

Hatáskör megállapítás telekkönyvi végzésnek kézbesíthetése céljából a távollévő érdekelt részére ügygondnok kirendelése kérdésében. A kir. ministerium egy concret esetben a bíróság és az árvaszék között felmerült hatásköri összeütközés esetét f. évi május hó 18-án tartott ülésében vizsgálat alá vevén, 17035/1905. I. M. számú határozatával a bíróság hatáskörébe utasította az eljárást, mert az 1877 : XX. t.-cz. 32. §-a és 28. §-ának d) pontja és utolsó bekezdése értelmében távollévő gondnokság alá helyezésének csak akkor van helye és így távollévő részére csak akkor rendelhet a gyámhatóság gondnokot, ha ezt a távollévő rokonai vagy a község előljárósága kéri, ha a távollévő legalább egy év óta van távol és tartózkodási helye ismeretlen, ha megbízottat nem rendelt, vagy ha ennek megbízatása megszűnt, a kirendelt gondnok jogköre pedig csakis a távollévő vagyónának fentartására és kezelésére szorítkozik; ebben az esetben pedig a gondnokrendelésnek feltételei fenn nem forogván, a telekkönyvi hatóság végzésének kézbesítése céljából való gondnokrendelés az árvaszéknek az 1877 : XX. t.-cz. 28. és 32. §-án alapuló hatáskörébe nem tartozik, hanem a végzés kézbesítéséről ügygondnok kinevezése útján a telekkönyvi hatóságnak kell gondoskodnia. (Tkv. rendelet 140. §; 1868 : LIV. t.-cz. 268. §.)

*

A váltóóvás reformja körül Németországban megindult mozgalom immár elhatott hozzánk is. A budapesti kereskedelmi és iparkamarának f. é. november hó 9-én megtartott teljes ülésében indítvány tétetett, hogy a kamara, tekintettel a váltóóvás reformja céljából megindított mozgalomra, tegye a kérdést tanulmány és tanácskozás tárgyává, és ennek eredményéhez képest tegyen annak idején a teljes ülésnek megfelelő előterjesztést. A teljes ülés az indítványt magaévá tette s ehhez képest megbízta a kamara elnökségét a további lépések megtételére.

*

Személyi hírek. Kinevezettek kir. közjegyzőkké: *dr. Nagy Béla* debreczeni kir. közjegyzőhelyettes Élesdre, *dr. Szontagh Viktor* szegedi kir. közjegyzőhelyettes Vasvárra és *dr. Hajdu József* okleveles ügyvéd Mezőtúrra.